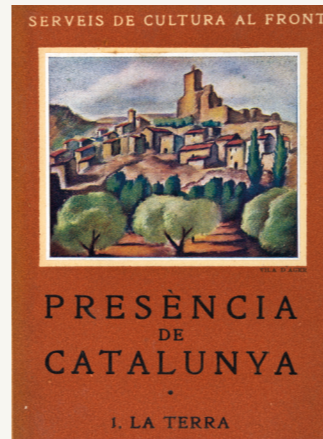

1915-1936

Postsimbolisme i avantguardes

Les limitacions del projecte noucentista es van deixar sentir des del moment mateix de la creació de la Mancomunitat de Catalunya, el 1914. La Catalunya Ciutat que s'havia d'edificar sobre la màscara de la perfecció construïda pels poetes i realitzada pels polítics va mostrar les primeres esquerdes amb l'esclat de la Primera Guerra Mundial. En aquest context, com va dir Joan Salvat-Papasseit, l'avantguardisme "per tot allò del seny no pot ésser fruit de casa nostra" quedava integrat i supeditat a les propostes culturalistes que representaven la *Revista* (1915-1936) dirigida per Josep M. López Picó i l'Escola de Decoració (1914) creada per Joaquim Torres-Garcia i Manolita Piña. El que no havia aconseguit el Noucentisme, ho va propiciar la repressió de la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930): la col·laboració d'artistes i poetes ideològicament i estèticament tan distants com un Salvat-Papasseit i un J. V. Foix, un Josep Obiols i un Joan Miró, en el projecte politicocultural comú que forma part del procés que portarà a la proclamació de la Segona República el 14 d'abril de 1931.

Pere Quart i Joan Junyer
Oda a Barcelona
Comissariat de Propaganda
de la Generalitat de Catalunya, 1936
Impressió sobre paper
Col·lecció particular

Presència de Catalunya.
I. La terra: el paisatge català a través dels seus poetes
Il·lustracions d'Enric Climent
Barcelona: Generalitat
de Catalunya, Dep. de Cultura,
Serveis de Cultura al Front, 1938
Col·lecció particular

Poesies de guerra
Il·lustracions d'Enric Cluselles
Barcelona: Generalitat
de Catalunya, Departament
de Cultura, Serveis de Cultura
al Front, 1938
Col·lecció particular

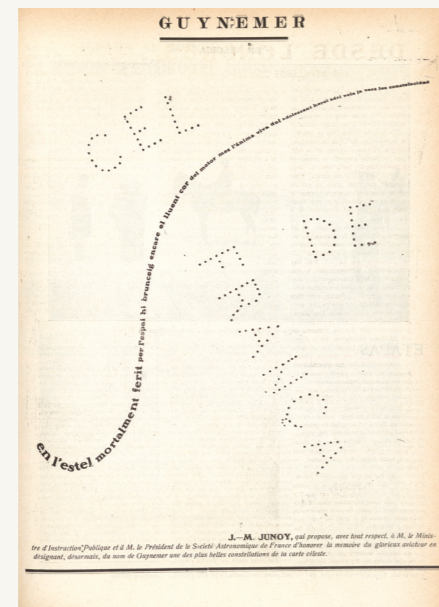
Josep Sebastià Pons
*Cantilena: poemes catalans
et traduccions*
Barcelona [Toulouse]: [s.n.]
Litografia d'Aristide Maillol
Biblioteca de Catalunya

Salvador Dalí
*Carta a Anselm Domènech (amb capçalera
de la Notaria de Salvador Dalí Cusi),
c. 1924*
Al marge superior, dibuix preparatori per a la il·lustració
de Les bruixes de Llers, de Carles Fages de Climent
Carta manuscrita, tinta sobre paper
Biblioteca de Catalunya

Arc-Voltaic
Núm. 1, febrer de 1918
Il·lustració de Joan Miró
Biblioteca de Catalunya

Joan Salvat-Papasseit
Poesmes en ondes hertzianes
Il·lustracions de Joaquim Torres-Garcia
Barcelona: Mar Vella, 1919
Col·lecció Santiago Valls

1936-1938

Poesia en temps de guerra i de revolució

El cop d'estat militar del 18 de juliol de 1936, la reacció revolucionària consegüent i l'esclat de la guerra civil van coincidir amb el punt més àlgid de l'evolució de la cultura catalana contemporània. La institucionalització promoguda per la Generalitat de Catalunya durant els anys de la Segona República havia sancionat la modernitat de la cultura catalana, caracteritzada per la diversitat i la complexitat pròpies de qualsevol cultura normal. En el terreny de la poesia, el trasbals produït per la guerra es va manifestar a través de diferents formes de representar les convulsions de la realitat. Són diverses les propostes estètiques que conviuen dialècticament en un moment històric en què es dirimia el futur del món. Així, les formes avantguardistes van fer una exaltació de l'energia i la vitalitat revolucionària característiques de l'optimisme del moviment internacional dels Fronts Populars (*Oda a Barcelona* de Pere Quart i Joan Junyer), al mateix temps que la poesia postsimbolista es va convertir en la punta de llança de les propostes culturalistes (Rosa Leveroni, Carles Riba, Joan Vinyoli, Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Josep Sebastià Pons) i que es reivindicava la poesia popular i la connexió amb el poble que lluitava al front i resistia a la rereguarda (*Poesies de guerra*, amb il·lustracions d'Enric Cluselles).

IMATGE & POESIA

LES POÈTIQUES DE LA MODERNITAT

Exposició

10/10/23
20/12/23

Horari

De dimarts a divendres
d'11 a 15 i de 17 a 20 h
Dissabtes 10 a 14 h

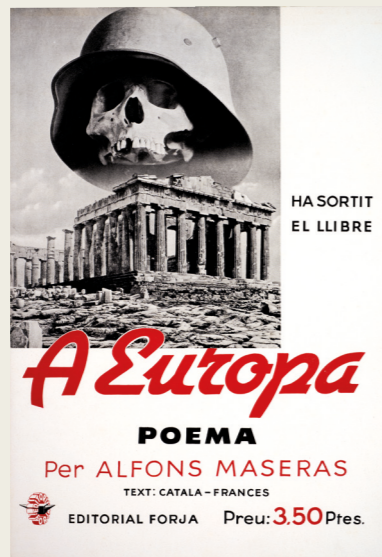
Aquesta exposició es proposa explorar el diàleg entre imatge i poesia en el context de l'evolució de la poesia catalana contemporània des dels anys 1880, amb la irrupció de la revolució simbolista, fins al final de la Guerra Civil espanyola, amb les ruptures de 1939. Aquest arc cronològic tan ampli pretén situar la dinàmica que segueix l'àmbit literari i cultural català en el context del *modernism* (modernitat) europeu i mostrar com els moviments que fins ara ens han servit per explicar el període (Renaixença, Modernisme, Noucentisme, Avantguardes) corresponen a la dinàmica interna d'un camp literari nacional en procés de construcció i definició.

Són els anys en què Catalunya es redefineix com a nació dins l'Espanya moderna amb la construcció d'un imaginari col·lectiu a través de la cultura i de la llengua catalana en el context de la crisi de l'Europa dels imperis i la configuració de l'Europa de les nacions. Optar per un model de llengua, per una determinada tradició literària o fins i tot per una estètica concreta no són decisions individuals, sinó que adquireixen un significat col·lectiu i, en darrer terme, polític. En aquest procés, la relació entre poesia i imatge, un tema paradigmàtic i recurrent des del clàssic *Ut pictura poesis* ("Com la pintura, així és la poesia"), és d'allò més significativa per la col·laboració estreta que mantenen poetes, artistes, músics, il·lustradors, tipògrafs, impressors i editors en tant que formen part d'un o de diferents projectes culturals i, en darrer terme, de concepcions diverses –i a voltes oposades– de país.

De Santiago Rusiñol i Miquel Utrillo a Rosa Leveroni i Alfons Maseras, l'exposició convida a fer un recorregut des de l'ideal de l'art per l'art fins a la defensa de la poesia com a mur de contenció davant els feixismes i el crit desesperat *A Europa* davant la imminència del final de l'aventura de la modernitat.

Ramon Casas
Jochs Florals de Barcelona. Festes del cinquantenari 1908
Litografia en color
Marc Martí Col·lecció

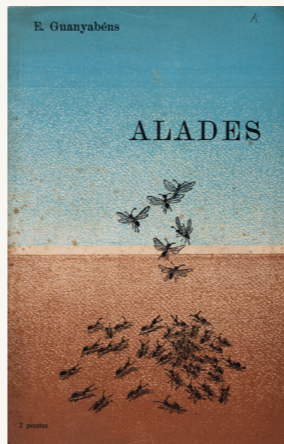
Ha sortit el llibre 'A Europa. Poema', per Alfons Maseras 1938
Cartell imprès
Biblioteca de Catalunya

1896-1906 La revolució simbolista

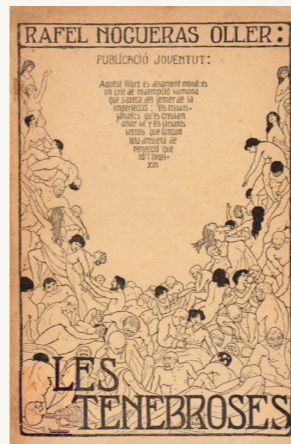
A la Catalunya del tombant del segle XIX al XX, la revolució simbolista va coincidir amb el procés de construcció de la nació dels catalans a l'entorn d'una de les ciutats econòmicament més actives de la regió mediterrània. Barcelona, amb l'enderroc de les muralles i el seu creixement comercial i industrial, es va convertir en cap i casal de la Catalunya moderna i peça clau de la regeneració d'una Espanya en crisi. Durant aquest procés, la poesia, l'art, la música i la cultura en general van esdevenir vies per glorificar la ciutat en transformació. Escriptors, pintors, músics van jugar totes les cartes al seu abast per aconseguir el reconeixement públic i la professionalització. L'artista i l'intel·lectual moderns van construir la seva pròpia imatge sobre l'ideal de l'art per l'art i del sacerdocí de l'art i es van fer seu el nou llenguatge de la poesia que tendia a la música i aspirava a la síntesi de totes les arts. Amb Santiago Rusiñol, Miquel Utrillo, Alexandre de Riquer, Adrià Gual, Ramon Pichot o Enric Morera, el llibre il·lustrat, objecte d'art, va esdevenir un dels emblemes de la modernitat.

Miquel Utrillo
Cartell anunciador del llibre 'Oracions', de Santiago Rusiñol, 1896
Litografia sobre paper
Col·lecció Santiago Valls

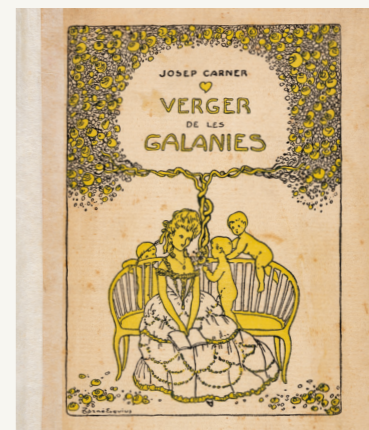
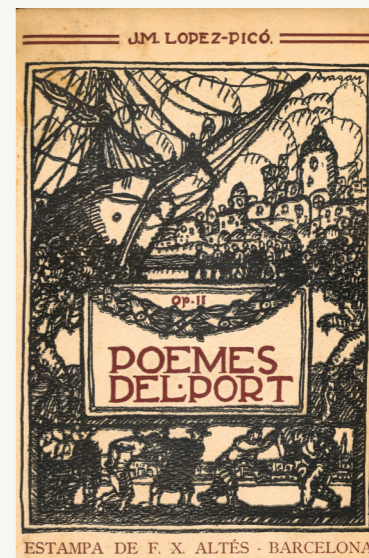
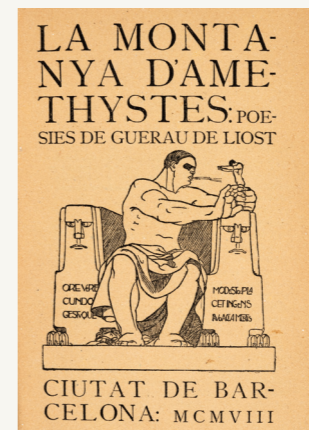
Emili Guanyavents
Alades
Barcelona: L'Avenç, 1897
Col·lecció particular

Rafael Nogueras Oller
Les tenebroses
Il·lustracions de Pere Torné Esquiús
Barcelona: Joventut, 1905
Biblioteca de Catalunya

Alexandre de Riquer
Crisantemes
Il·lustracions de l'autor
Barcelona: Àlvar Verdagué, 1899
Biblioteca de Catalunya

Pere Prat Gaballí
El temple obert: sonets i altres poesies
Il·lustracions d'Ismael Smith
Barcelona: Estampa J. Horta
1908
Biblioteca de Catalunya

J. M. López-Picó
Poemes del port: Epigrammata. Sonets
Il·lustracions de J. Aragay
Barcelona: Altés, 1911
Biblioteca de Catalunya

Guerau de Liost
(Jaume Bofill i Mates)
La montanya d'amethystes
Coberta d'Esteve Monegal
Barcelona: O. Viader, 1908
Biblioteca de Catalunya

Josep Carner
Verger de les galanies
Il·lustracions de Pere Torné Esquiús
Barcelona: Fidel Giró, 1911
Biblioteca de Catalunya

1906-1923 El temps del Noucentisme

El Noucentisme és un moviment delimitat que s'inicia el 1906 quan se'n crea el nom i es liquida amb el cop d'estat de Primo de Rivera i el desmantellament de la Mancomunitat de Catalunya a l'inici de la dictadura el 1923. Es caracteritza pel dràstic procés de selecció estètic, ideològic i lingüístic portat a terme en el context de la primera institucionalització politicocultural liderada pel catalanisme polític i que va tenir com a resultat la construcció de l'intel·lectual orgànic com a alternativa a la figura de l'artista i l'intel·lectual moderns amb l'objectiu de construir la imatge ideal de la Catalunya Ciutat. La qualitat de "profètica i alada" i la tendència a la perfecció formal van situar la poesia al capdavant de la jerarquització de gèneres propiciada pel Noucentisme. Malgrat la contundència de les proclames i la repetició de mots-clau (Culturalisme, Classicisme, Mediterranisme, Arbitrarisme), la relació entre la poesia dels Josep Carner, Guerau de Liost, Josep M. López Picó o Eugeni d'Ors i les imatges dels Esteve Monegal, Ismael Smith, Octavi de Romeu o Josep Aragay que l'acompanya, mostra les fissures d'un programa només aparentment de pedra picada.